

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Tertium

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

Vtrum studiositas sit pars temperantiæ? 2

urn:nbn:de:hbz:466:1-38803

RESPONDEO dicendum, quod studium proprie importat vehementem applicationem mentis ad aliquid. Mens autem non applicatur ad aliquid, nisi cognoscendo illud. Vnde per prius mens applicatur ad cognitionem, secundo autem applicatur ad ea, in quibus homo per cognitionem dirigitur. Et ideo studium per prius respicit cognitionem, & per posterius quæcumque alia, ad quæ operanda directione cognitionis indigemus. Virtutes autem proprie sibi attribuit illam materiam, circa quam primo & principaliter sunt: sicut fortitudo, pericula mortis, & temperantia delectationem tactus. Et ideo studiositas proprie dicitur circa cognitionem.

Ad primum ergo dicendum, quod circa alias materias non potest aliquid rectè fieri, nisi secundum quod est præordinatum per rationem cognoscentem. Et ideo per prius studiositas cognitionem respicit, cuiuscumque materiam studium adhibeatur.

Ad secundum dicendum, quod ex affectu hominis trahitur mens eius ad intendendum his ad quæ afficitur, secundum illud Matth. 6. Vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Et quia circa ea quibus caro fouetur, maxime homo afficitur, consequens est quod cognitio hominis versetur circa ea quibus caro fouetur, ut scilicet homo inquiret, qualiter homo optime possit carni suæ subuenire. Et secundum hoc curiositas ponitur circa ea quæ ad carnem pertinent, ratione eorum quæ pertinent ad cognitionem.

Ad tertium dicendum, quod auaritia inhiat ad lucra cõquirenda, ad quod maxime necessaria est quædam peritia terrenarum rerum. Et secundum hoc, studium attribuitur his quæ ad auaritiam spectant.

ARTIC. II.

Virum studiositas sit pars temperantia?

801

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod studiositas non sit pars temperantia. Studiosus enim dicitur aliquis secundum studiositatem. Sed vniuersaliter omnis virtuosus vocatur studiosus, ut patet per

lib. 4. eth. s. 4

per Philosophum *, qui frequenter sic utitur nomine studiosi. Ergo studiositas est generalis virtus, & non est pars temperantiae.

art. prac.

¶ 2 Præterea, Studiositas, sicut dictum est *, ad cognitionem pertinet. Sed cognitio non pertinet ad virtutes morales, quæ sunt in appetitiua anima parte, sed magis ad intellectuales, quæ sunt in parte cognoscitiua. Vnde & sollicitudo est actus prudentiæ, ut supra habitum est *. Ergo studiositas non est pars temperantiae.

q. 47. a. 9

¶ 3 Præterea, Virtus quæ ponitur pars alicuius principalis virtutis, assimilatur ei quantum ad modum. Sed studiositas nõ assimilatur temperantiæ quantum ad modum: quia temperantiæ nomen sumitur ex quodam refrænatione, vnde magis opponitur vitio quod est in excessu. Nomen autem studiositatis sumitur e contrario ex applicatione animæ ad aliquid. Vnde magis videtur opponi vitio quod est in defectu, scilicet negligentia studendi, quam vitio quod est in excessu, scilicet curiositati. Vnde propter horum similitudinem dicit Isidorus in lib. Etym. * quod studiosus dicitur, quasi studijs curiosus. Ergo studiositas non est pars temperantiæ.

lib. 10. c. 18. incipit, Sapiens: circa prin.

SED contra est, quod August. * dicit in libr. de Moribus Eccl. Curiosi esse prohibemur, quod magis temperantiæ munus est. Sed curiositas prohibetur per studiositatem moderatam. Ergo studiositas est pars temperantiæ.

* cap. 21. circa pr. 10. 1.

RESPONDEO dicerendum, quod sicut supra dictum est *, ad temperantiam pertinet moderari motum appetitus, ne superflue tendat in id quod naturaliter concupiscitur. Sicut autem naturaliter homo concupiscit delectationes ciborum & venereorum secundum naturam corporalem, ita secundum animam naturaliter desiderat cognoscere aliquid. Vnde & Philosophus dicit in principio Metaph. * quod omnes homines naturaliter scire desiderant. Moderatio autem huiusmodi appetitus pertinet ad virtutem studii.

q. 141. a. 1. 2. & 3

tom. 3.

studiositatis. Unde consequens est quod studiositas sit pars potentialis temperantiæ, sicut virtus secundaria ei adiuncta ut principali virtuti, & comprehenditur sub modestia, ratione superius dicta*.

q. 160.
ar. 2.

Ad primum ergo dicendum, quod prudentia est completiva omnium virtutum moralium, ut dicitur in 6. Ethic.* In quantum ergo cognitio prudentiæ ad omnes virtutes pertinet, in tantum nomen studiositatis, quæ proprie circa cognitionem est, ad omnes virtutes derivatur.

c. ult. t. 5

Ad secundum dicendum, quod actus cognoscitivus virtutis imperatur a vi appetitiva, quæ est motiva omnium virium, ut supra dictum est*. Et ideo circa cognitionem duplex bonum potest attendi. Vnum, quidem quantum ad ipsum actum cognitionis. Et tale bonum pertinet ad virtutes intellectuales, ut scilicet homo circa singula aestimet verum. Aliud autem bonum est, quod pertinet ad actum appetitivæ virtutis, ut scilicet homo habeat appetitum rectum, applicandi vim cognoscitivam sic vel aliter, ad hoc vel ad illud. Et hoc pertinet ad virtutem studiositatis: unde computatur inter virtutes morales.

1. 2. q. 9.
ar. 1.

Ad tertium dicendum, quod sicut Philosophus dicit in secundo Ethicorum†, ad hoc quod homo fiat virtuosus, oportet quod seruet se ab his ad quæ maxime inclinat natura. Et inde est quod quia natura præcipue inclinat ad timendum mortis pericula, & ad sectandam delectabilia carnis; ideo laus virtutis fortitudinis præcipue consistit in quadam firmitate persistendi contra huiusmodi pericula; & laus virtutis temperantiæ in quadam refrænatione a delectabilibus carnis. Sed quantum ad cognitionem, est in homine contraria inclinatio: quia ex parte animæ inclinatur homo ad hoc quod cognitionem rerum desideret. Et sic oportet ut laudabiliter homo huiusmodi appetitum refrænet, ne immoderate rerum cognitioni intendat. Ex parte verò naturæ corporalis, homo inclinatur ad hoc ut laborem inquirendi

c. ult. t. 5.

icien-

scientiam vitet. Quantum ergo ad primum, studiositas in refranatione consistit: & secundum hoc ponitur pars temperantiæ. Sed quantum ad secundum, laus virtutis huiusmodi consistit in quadam vehementia intentionis ad scientiam rerum percipiendam: & ex hoc nominatur. Primum autem est essentialius huic virtuti, quam secundum. Nam appetitus cognoscendi per se respicit cognitionem, ad quam ordinatur studiositas. Sed labor addiscendi est impedimentum quoddam cognitionis. Vnde respicitur ab hac virtute per accidens, quasi remouendo prohibens.

QVÆST. CLXVII.

De curiositate in duos articulos diuisa.

Postea considerandum est de curiositate.

- ¶ Et circa hoc quaruntur duo.
- ¶ Primo, vtrum vitium curiositatis possit esse in cognitione intellectiua?
- ¶ Secundo, vtrum sit in cognitione sensitua?

ARTIC. I.

Vtrum circa cognitionem intellectiuam possit esse curiositas?

802
 3. d. 25.
 q. 2. ar. 3.
 a. 2.
 ¶ c. 6. de
 elinando
 ad si 10.5
 c. 4. p. 2. 4.
 non mul
 tū remo
 uē à fin.

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod circa cognitionem intellectiuam non possit esse curiositas: quia secundum Philosophum in 2. Ethic. ¶ in his quæ secundum se sunt bona vel mala, non possunt accipi medium & extrema. Sed cognitio intellectiua secundum se est bona. In hoc enim perfectione hominis videtur consistere, vt intellectus eius de potentia reducatur in actum: quod fit per cognitionem veritatis. Dicit etiam Dion. * 4. de diuin. nom. quod bonum animæ humanæ est secundum rationem esse: cuius perfectio in cognitione veritatis consistit. Ergo circa cognitionem intellectiuam non potest esse vitium curiositatis.

¶ 2. Præterea, Illud per quod homo assimilatur Deo, & quod à Deo consequitur, non potest esse multum. Sed quæcumque abundantia cognitionis à Deo est secundum illud Eccl. 1. Omnis sapientia à Domino Deo